

PRZEWODNIK KĄPIELOWY

DWUTYGODNIK ILUSTROWANY

wydawany w porze kąpielowej przez Polskie Towarzystwo Balneologiczne w celu reklamowania i popierania rozwoju zdrojowisk i uzdrowisk krajowych.

Redaguje Komitet. — Redaktorowie: Dr. KAZIMIERZ FLIS i Dr. ZYGMUNT WĄSOWICZ.

Redakcja i administracja:

Kraków, Rynek główny L. 9. — Telefon Nr. 405.

Rękopisów nie zwraca się.

OGŁOSZENIA:

za 1 wiersz petitem lub jego miejsce 30 hal.

Adresy lekarskie 1 K. 50 h. jednorazowo.

Przewodnik kąpielowy rozsyłany jest bezpłatnie P. T. Lekarzom w Galicyi, W. Ks. Poznańskim i Królestwie Polskiem, czytelniom publicznym, kawiarniom, cukierniom, restauracyom, hotelom i wkładanym bywa do przedziałów I. i II. klasy pociągów osobowych i pospiesznych na głównych liniach kolejowych.

W prenumeracie kosztuje *Przewodnik kąpielowy* 6 Kor. za rocznik.

Przegląd najważniejszych chorób przewlekłych, nadających się do leczenia w polskich zdrojowiskach i uzdrowiskach.

Choroby	Nadają się do leczenia w zdrojowiskach i uzdrowiskach
Choroby serca i naczynia krążenia	Ciechocinek, Iwonicz, Jaworze, Krynica, Morszyn, Ojców, Rymanów, Szczawnica, Truskawiec.
Choroby nosa, gardła, krtani, płuc i opłucnej	Birsztany, Bystra, Iwonicz, Jaśkowice, Jaworze, Kamionka, Kosów, Nałęczów, Nowe Miasto, Ojców, Otwock, Rabka, Sławuta, Szczawnica, Truskawiec, Wysowa, Zakopane.
Choroby żołądka	Druskieniki, Krynica, Rymanów, Szczawnica, Żegiestów.
Choroby jelit	Birsztany, Druskieniki, Kamionka, Kosów, Krynica, Morszyn, Nałęczów, Truskawiec, Rymanów, Żegiestów, Szczawnica.
Choroby wątroby i dróg żółciowych	Ciechocinek, Iwonicz, Morszyn, Szczawnica, Truskawiec.
Choroby śledziony	Iwonicz, Krynica, Szczawnica, Zakopane, Żegiestów.
Choroby nerek i pęcherza	Ciechocinek, Druskieniki, Krynica, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Truskawiec.
Choroby kobiece	Birsztany, Busko, Ciechocinek, Czarniecka Góra, Druskieniki, Iwonicz, Jaworze, Krynica, Lubień, Maryówka, Morszyn, Nałęczów, Rabka, Rymanów, Solec, Swoszowice, Truskawiec, Żegiestów.

Choroby	Nadają się do leczenia w zdrojowiskach i uzdrowiskach
Nerwice ogólne i przewlekłe choroby nerwowe z tłem anatomicznym	Bystra, Ciechocinek, Czarniecka Góra, Grodzisk, Jaśkowice, Jaworze, Kiselka, Kosów, Krynica, Lubień, Maryówka, Morszyn, Nałęczów, Nowe Miasto, Ojców, Otwock, Sławuta, Solec, Szczawnica, Truskawiec, Zakopane, Żegiestów.
Choroby kości, mięśni i stawów, także na tle gruźliczym	Birsztany, Busko, Ciechocinek, Druskieniki, Iwonicz, Krynica, Krzeszowice, Lubień, Morszyn, Rabka, Rymanów, Solec, Swoszowice, Truskawiec.
Choroby przemiany materii, jak otyłość, moczówka cukrowa, dna i t. d.	Birsztany, Busko, Czarniecka Góra, Krynica, Morszyn, Nałęczów, Ojców, Otwock, Rymanów, Solec, Szczawnica, Truskawiec, Żegiestów.
Choroby krwi	Bystra, Jaworze, Krynica, Morszyn, Nałęczów, Ojców, Sławuta, Szczawnica, Truskawiec, Wysowa, Zakopane, Żegiestów.
Złoty — przymiot	Birsztany, Busko, Ciechocinek, Druskieniki, Iwonicz, Lubień, Morszyn, Rabka, Rymanów, Solec, Swoszowice, Truskawiec.
Choroby skóry	Ciechocinek, Birsztany, Iwonicz, Lubień, Rabka, Rymanów, Solec, Swoszowice, Truskawiec.
Zatrucia morfinowe, wyskokowe, nikotynowe i rtęciowe	Grodzisk, Kiselka, Maryówka, Nowe Miasto, Solec, Swoszowice, Zakopane.

Janeczek & Ziembicki

w Krakowie, Rynek L. 8,

naprz. kościoła św. Wojciecha. — Telefon 663.

Najtańszy Skład Papieru

Materyałów do pisania i rysowania, oraz Towarów galanteryjnych. — Najnowsze ilustrowane karty korespondencyjne i Albumy do tychże. — Pamiątki z Krakowa. — Towary galanteryjne z herbami i orłami polskimi w wielkim wyborze. Wielki wybór Perfumeryi, Grzebieni, Szczoteczek i Szczotek Woda kolońska.

Zlecenia zamiejscowe wysyła się odwrotną pocztą, za zaliczką.

Akcya krajowa

dla podniesienia rozwoju zdrojowisk i uzdrowisk w roku ubiegłym.

Rok właśnie mija, jak dzięki energicznej akcji polskiego Towarzystwa Balneologicznego i życzliwшему traktowaniu przez władze krajowe spraw zdrojownictwa polskiego, zebrała się w Wydziale krajowym ankieta balneologiczna. Po szczegółowym omówieniu wszystkich punktów przedłożonego ankiecie kwestionaryusza przyjęto jednomyślnie rezolucyę:

a) Ankieta zaproszona przez Wydział krajowy na skutek uchwały Wysokiego Sejmu w sprawie zdrojowisk krajowych na posiedzeniach dnia 7. i 8. maja 1906 r. po przeprowadzonej szczegółowej dyskusji udaje się z usilną prośbą do Wydziału krajowego o objęcie w swą opiekę wszystkich zdrojowisk krajowych, jako nader ważną gałęź przemysłu krajowego, dotychczas sobie samemu pozostawionego. Opieka ta miałaby się rozciągać na dopilnowanie tego, aby wszystkie powołane czynniki w granicach obowiązujących ustaw wykonywały swe obowiązki, o ile się one odnoszą do zdrojowisk krajowych, a więc prosi Ankieta o dopilnowanie ścisłego wykonywania ustawy drogowej, budowniczej, gminnej itd.

b) Nader ważną pomoc może Wydział krajowy udzielić zdrojowiskom naszym przez rozszerzenie zakresu działania istniejącego przy Wydziale krajowym biura melioracyjnego na melioracyę w uzdrowiskach i to w kierunku asanacyjnym i balneo-technicznym w myśl ustawy sejmowej z 1905 r.

c) Ankieta uprasza usilnie Wydział krajowy o popieranie interesów zdrojowisk wobec Sejmu, władz rządowych i autonomicznych, urzędów podatkowych, pocztowych, kolejowych i t. p.

d) Ponieważ zakłady kąpielowe są głównie przedsiębiorstwami przemysłowymi, rozwijającemi się, a według zdania Ankiety pewniejszemi od wielu innych przedsiębiorstw, cieszącymi się opieką i poparciem kraju, uważa Ankieta za konieczne, by Sejm polecił Bankowi krajowemu uważać zdrojowiska jako przedsiębiorstwa przemysłowe, zasługujące na udzielanie pożyczek n. p. tak zwanych gotówkowych. Niemniej uważa Ankieta jako niezbędnie potrzebą zmianę statutu Banku krajowego w tym kierunku, aby pożyczki hipoteczne w ścisłym słowu znaczeniu mogły być udzielane na realności w zdrojowiskach i to bądź murowane, bądź drewniane.

e) Ankieta wyraża zdanie, że trwałe osiągnięcie powyższych życzeń najlepiej dałoby się przeprowadzić przez utworzenie ciała doradczego przy Wydziale krajowym jako Rady zdrojowej, na wzór już istniejącej Rady kolejowej, przemysłowej, i t. p. W skład tej Rady zdrojowej, zdaniem Ankiety, powinny wchodzić delegaci Wydziału krajowego, Namiestnictwa, Towarzystw lekarskich, Tow. Balneologicznego i Towarzystw technicznych oraz Związku zdrojowisk, gdyby taki był utworzony, a gdyby takiego związku nie było, także delegat wybrany przez właścicieli zdrojowisk koncesyonowanych. Nadto uważa Ankieta za niezbędne stworzenie organu stałego przy Wydziale krajowym, jako referenta spraw zdrojowych i wykonawcę uchwał Rady zdrojowej. Zdaniem Ankiety najodpowiedniejszym referentem byłby lekarz.

f) W sprawie uregulowania stosunków prawnych w zdrojowiskach uważa Ankieta przedewszystkiem za

potrzebne, aby ustawa zdrojowa była więcej, niż dotychczas, ustawą ramową, w granicach której można nadać każdemu zdrojowisku statut odpowiadający stosunkom miejscowym i właściwościom zdrojowiska. Ankieta wyraża przekonanie, że lekarz zakładu kąpielowego lub klimatycznego, jako organ interesu publicznego, powinien mieć stanowisko, o ile możności, niezależne od czynników miejscowych, a statut uwzględniając stosunki w poszczególnych zdrojowiskach, powinien zawierać bliższe postanowienia o sposobie mianowania, opłacania i odpowiedzialności dyscyplinarnej tegoż lekarza. Dla zapewnienia skutecznej działalności lekarza, należałoby przyznać mu w sprawach sanitarnych niecierpiących zwłoki prawo wydawania i wykonywania zarządzeń pod własną odpowiedzialnością. Czynniki powołane powinny być zniewolone do udzielania lekarzowi w takich razach wszelkiego poparcia urzędowego. Rekurs wniesiony przeciw zarządzeniom lekarza zakładowego nie powinien wstrzymywać wykonania tego zarządzenia.

g) Ankieta wyraża dalej zapatrywanie, że komisjom zdrojowym należy zapewnić prawidłowe funkcjonowanie, po pierwsze przez odpowiedni dobór jej składu, a po drugie przez wprowadzenie do ustawy zdrojowej rygoru, n. p. możność rozwiązania komisji, ustanowienie komisarza rządowego i t. p., analogicznie do postanowień ustawy gminnej z r. 1896.

Wkońcu wyraziła Ankieta zdanie, że projekt zmiany §§ 6. i 7. ustawy zdrojowej, wypracowany i przedłożony Sejmowi w r. 1905, odpowiada rzeczywistej potrzebie i powinien być uchwalonym.

Przypominając niniejszą rezolucyę Ankiety balneologicznej, podzieliłmy ją umyślnie na poszczególne punkty, dla wydatniejszego przedstawienia różnych postulatów, odnoszących się do rozmaitych działów administracyi krajowej. W ten sposób łatwiej będziemy mogli czytelnikowi przedstawić, czy i które z podniesionych na Ankiecie życzeń znalazły należyte uwzględnienie?

Życzenie pierwsze, aby Wydział krajowy objął w swą opiekę wszystkie krajowe zdrojowiska i swoją powagą wywarł odpowiedni nacisk na podległe mu czynniki celem wykonywania ścisłego obowiązujących ustaw, uważamy tylko za ogólniejszy wstęp do dalszych bardziej szczegółowo przedstawionych postulatów. Ale nad punktem tym dłużej zastanawiać się nie ma potrzeby tem więcej, że w dobre chęci Wydziału krajowego dla zdrojowisk nigdyśmy nie mieli powodu wątpić.

Podobne ogólniejsze znaczenie ma również punkt c) rezolucyi, prócz spraw kolejowych, które poniżej omówimy.

Zasadnicze znaczenie posiada natomiast postulat w punkcie b) uwidoczniony i o nim parę słów wypowiedzieć musimy.

Wiadomo powszechnie, jak wiele korzyści przysporzyło krajowi istniejące zaledwie od kilku dziesiątek lat biuro melioracyjne. Czyż działalność tej pożytecznej instytucji nie powinna być rozszerzoną i na zdrojowiska krajowe? Niemcy doskonale zrozumieli wielkie znaczenie podobnego urzędu dla zdrojowisk — przykładem tego pożyteczna działalność monachijskiego biura porady technicznej dla zdrojowisk bawarskich. Nasze zdrojowiska w tym kierunku są zupełnie zaniedbane i skazane w razie potrzeby na zasięganie porady w sprawach technicznych i melioracyjnych u ludzi albo niefachowych, albo też nieobeznanych dostatecznie ze sprawami, o których mają decydować. Nic dziwnego, że rozwój zdrojowisk krajowych nie dotrzymuje kroku znakomitemu rozwojowi zdrojowisk obcokrajowych a wy-

gład ich zewnętrzny nie zawsze nosi na sobie piętno poloru europejskiego. Wydaje nam się, że nawet bez koniecznego w każdym razie odpowiedniego rozszerzenia istniejącego Biura melioracyjnego, działalność jego mogłoby nieść i zdrojowiskom nadzwyczajne ważne korzyści, gdyby Wysoki Sejm i Wydział krajowy nie stanął od razu na stanowisku wyłącznego popierania przez to biuro interesów roboczych.

Istnieją w naszym kraju zdrojowiska i uzdrowiska, w których znaczne obszary już ze względów asanacyjnych należałoby zdrenować, jest wiele i takich, które nie posiadają odpowiednich dróg — prawie wszystkie nie mają uregulowanych potoków. Wszystko to powinno być uskutecznionem z inicjatywy powołanych do tego czynników pod kierunkiem biura melioracyjnego. Jesteśmy przekonani, że właściciele zdrojowisk poparliby chętnie podobną akcyę, przyczyniając się w pewnej mierze do pokrycia kosztów przedsięwziętych ulepszeń.

Jest więc rzeczą słuszną i naturalną, że Ankieta zwróciła baczność uwagę na korzyści płynące z rozszerzenia działalności biura melioracyjnego i na zdrojowiska i jako jeden z ważniejszych postulatów zamieściła go w rezolucji do Wydziału krajowego. Czy postulat ten znalazł należyte uwzględnienie u Wydziału krajowego? — Wniosek Wydziału krajowego i dyskusja w Sejmie nad sprawami zdrojowisk podczas ostatniej sesji nie dają na to odpowiedzi. Jest to jednak zbyt ważna sprawa, aby ją można było dłużej odkładać! Wydział krajowy powinien w najbliższej przyszłości przyjść z odpowiednimi wnioskami przed Sejm. — Tymczasem przypomnamy, że rząd przeznaczył w bieżącym roku znacniejszą sumę na regulację górskich potoków. — Wszystkie więc zainteresowane w tem zdrojowiska powinny wnieść do Wydziału krajowego i Namiestnictwa petycję, aby w zamierzonej regulacji, nie pomijano, jak dotychczas, krajowych zdrojowisk.

Postulat, dotyczący ułatwienia zdrojowiskom taniego kredytu, nie znalazł jeszcze należytego poparcia ani w Sejmie, ani w Wydziale krajowym. Wobec braku przedsiębiorczości prywatnej, któraby umożliwiała tworzenie się u nas spółek akcyjnych zdrojowych, ingerencja kraju jest nieodzowną — a zadanie kraju jest tu zupełnie jasne; pod kontrolą proponowanej przez Ankiety Rady zdrojowej powinien Wydział krajowy wpływać na ułatwienie zdrojowiskom kredytu w Banku krajowym. Pożyczki takie, o ile mają służyć na cel użyteczności publicznej, powinny nawet być bezprocentowe.

Nie widzimy również, aby Wydział krajowy rozpoczął akcyę celem uczynienia zadość postulatowi utworzenia ciała doradczego w sprawach zdrojowych jako krajowej Rady zdrojowej i powołanie fachowego referenta w tych sprawach, któryby był nie tylko wykonawcą uchwał Rady, ale wglądał w stosunki poszcze-

gólnych zdrojowisk, był oficjalnym doradcą i rzecznikiem ich interesów u władz krajowych.

Następne dwa postulaty, dotyczące uregulowania stosunków prawnych w zdrojowiskach i uzdrowiskach krajowych, znalazły należyte uwzględnienie w projekcie nowej ustawy, opartym na elaboracie komisji administracyjnej. Projekt ten uzyskał zatwierdzenie Sejmu na ostatniej sesji.

Według nowej ustawy każde zdrojowisko lub uzdrowisko, otwarte dla użytku publicznego, powinno mieć statut, który uchwała Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem. Statut oznacza granice terytorjalne i organami zdrojowiska ustanawia: a) komisję zdrojową (klimatyczną) b) zarząd zakładu i c) lekarza zdrojowego (klimatycznego) — i określa dla każdego zdrojowiska osobno skład komisji zdrojowej, sposób powoływania do komisji oraz okres jej urzędowania. Mianowanym jest tylko przewodniczący komisji przez Namiestnictwo z pomiędzy członków komisji, komisya natomiast wybiera zastępcę przewodniczącego, oraz sekretarza i skarbnika.

Zadaniem komisji jest staranie się o rozwój zakładu, wygody i rozrywki dla gości, czuwanie nad porządkiem w zdrojowisku, zawiadywanie funduszem kuracyjnym ściśle w granicach statutu określonych. —

Fundusz powstaje z opłat kuracyjnych, z opłat od przedsiębiorstw, widowisk publicznych i t. d. Komisya wymierza i pobiera taksy kuracyjne, taksy na muzykę i inne opłaty, których wysokość oznacza Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, uwalnia od

obowiązku uiszczenia taks i opłat w wypadkach zasługujących na uwzględnienie.

Komisya uchwała z końcem miesiąca września preliminarz dochodów i rozchodów na rok następny i przedkłada go, do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu (wspólnie z Namiestnictwem), z końcem zaś każdego roku składa rachunek tymże władzom z zarządu funduszem kuracyjnym. Zarząd ten może być odebrany komisji w razie złej gospodarki i powierzony organowi ustawionemu przez Wydział krajowy i Namiestnictwo.

Wydział krajowy może poruczyć gminie wykonywanie uchwał komisji, o ile gmina obowiązek ten na siebieb przyjęła.

Obowiązki lekarza zdrojowego (klimatycznego) i jego kwalifikacyę określa instrukcja wydana przez Namiestnictwo — jest on członkiem komisji i zarządza sprawami sanitarnymi zdrojowiska.

Okręg ochronny oznaczają władze górnicze, poszukiwanie zaś minerałów niezastrzeżonych, wiercenie lub kopanie głębokich studni, zależnem jest od pozwolenia władzy politycznej po wysłuchaniu opinii właściciela zakładu i władzy górniczej.

KRYNICA: Motyw z parku

Z postulatów przedstawionych Wydziałowi krajowemu przez Ankieta, wypada omówić jeszcze akcyę kraju w sprawie połączenia kolejowego zdrojowisk, które takiego połączenia dotychczas nie mają. Do tych należą: Iwonicz (11 km. od stacyi Iwonicz), Krynica (11 km. od stacyi Krynica-Muszyna), Rymanów (7 km. od stacyi Rymanów), Szczawnica (41 km. od stacyi Stary Sącz), Truskawiec (8 km. od stacyi Drohobycz) i Wysowa (28 km. od stacyi Grybów). Dotychczasową akcyą kraju na polu kolejnictwa uważać należy ogólnie za dodatnią — niemal wszystkie bowiem koleje lokalne, budowane przy udziale kraju rentują się dobrze. Ta właśnie okoliczność zdaniem naszym nie przemawia zupełnie za tem, aby akcyja ta odnośnie do zdrojowisk była bez zarzutu. W tych bowiem wypadkach, w których rentowność budowanych kolei lokalnych nie ulega żadnej wątpliwości — pomoc kraju jest zbyt dużą, albowiem można liczyć na to, że kapitał prywatny pokryje zupełnie koszt budowy. W wypadkach natomiast wątpliwych, a w dodatku takich, w których użyteczność publiczna gra rolę pierwszorzędną, pomoc kraju jest konieczną i obowiązkową.

Do takiej właśnie kategorii wątpliwej rentowności należałyby przynajmniej w pierwszych latach linie lokalne, łączące zdrojowiska z głównymi arterjami kolejowymi. Czy kraj w tym kierunku starał się o uwzględnienie interesów zdrojowisk? W odpowiedzi na to pytanie mamy do zanotowania tylko dwa pomysły fakty. Dzięki gwarancji kraju otrzymają już w przyszłym roku poręczenia kolejowe dwa największe zdrojowiska Truskawiec i Krynica.

Linia kolejowa Muszyna-Krynica niespełna 11 kilometrów długa, wybudowaną będzie kosztem około 1,400.000 koron. Dla rozwoju największego galicyjskiego zdrojowiska jest istotnie potrzebna i dlatego w ogólnym interesie kraju pożądana. Dla państwa, jako administratora zakładu zdrojowego w Krynicy i okolicznych dóbr funduszu religijnego, będzie bezsprzecznie pożyteczną. Rentowność tej kolei lokalnej, obliczona na podstawie istniejącego już w jej obszarze ciężenia obrotu osobowego i towarowego, a więc bez względu na naturalny przyrost transportów po otwarciu udoskonalonego środka komunikacji, wystarczyłaby na pełne oprocentowanie i amortyzację około 50 proc. nominalnego kapitału zakładowego.

Projekt ustawy wypracowany staraniem s. p. Gwałberta Ziembickiego, przedłożyło konsorcjum ubiegające się o koncesyę dla tej kolei, na czele którego stoi Dr. Ebers, ministerstwu kolejowemu w jesieni z. r. Dnia 22. listopada z. r. odbyła się rewizya trasy wraz z komisją stacyjną dla tego projektu. Wydział krajowy wziął udział w tej komisji i po zbadaniu projektu pod względem technicznym i kosztów budowy, przeprowadził rokowania z rządem, co do zrealizowania niniejszego projektu w najbliższej przyszłości. Ministerstwo finansów kredyty potrzebne na budowę obydwóch tych linii wstawiło w budżet r. 1907, zatwierdzony już przez parlament. Budowa rozpocznie się w jesieni b. r.

Nie uwzględniła natomiast Rada kolejowa projektów budowy linii Nowy Sącz (względnie Stary Sącz) — Szczawnica i kolejki Zakopane-Świnnica.

Co do pierwszej zrealizowanie projektu tej linii natrafiło zdaniem Rady kolejowej na pewne trudności. I tak okazało się, że niemożliwym jest obecnie zebrać udział interesantów miejscowych w takiej wysokości, aby sfinansowanie tego przedsięwzięcia było do przeprowadzenia; w najlepszym bowiem razie osiągnie ten udział 6-68 proc. kosztów budowy toru normalnego, względnie 7-75 proc. kosztów toru wąskiego.

Przy tak niskim udziale interesantów nie jest wskazanym wobec braku widoków na pomyślny skutek

starać się o subwencyę państwową w tej wysokości, aby ten udział interesantów uzupełniła do połowy kapitału zakładowego. Sejm zawarunkował udzielenie gwarancyi dochodów kolei Sącz-Szczawnica od tego, aby połowa imiennego kapitału zakładowego dostarczona była przez państwo i miejscowych interesantów.

Wydział krajowy obecnie nie mógł doradzać Sejmowi podwyższenia tej gwarancyi kraju, a to ze względu na okoliczność, że w tym wypadku ofiara funduszu krajowego przewyższałaby znacznie korzyści, jakieby kolej sama mogła przynieść krajowi i okolicy. Jeżeliby bowiem pożyczka pierwszeństwa miała osiągnąć wysokości dwóch trzecich kapitału zakładowego tj. kwoty około 3,400.000 kor. przy torze normalnym, a 3,000.000 kor. przy torze wąskim, roczna rata oprocentowania i umorzenia gwarantowana przez kraj, wyniosłaby około 150.000 kor. względnie 130.000 kor. Na pokrycie tych rat rocznych służyłoby miała, wedle obliczenia rentowności, nadwyżka eksploatacyjna w kwocie 30.000 kor. przy torze normalnym a 26.000 kor. przy torze wąskim, bez widoków na polepszenie, gdyż po wyeksploatowaniu lasów w obszarze ciężenia dochody raczej będą się zmniejszać.

W sprawie kolejki Zakopane-Świnnica, Wydział krajowy złożył Radzie kolejowej oświadczenie, że finansowe poparcie tej budowy z funduszy krajowych mogłoby nastąpić tylko w tym razie, gdyby dowodnie stwierdzonem zostało, że kolej ta ma znaczenie ekonomiczne dla kraju, a co za tem idzie i użyteczność ze względu na ogolno-krajowe interesy. To ekonomiczne znaczenie i ta użyteczność musi być jednak tak długo w wątpliwość podana, jak długo nie będzie zapewnionem n. p. w formie gwarancyi frachtów, że z kolei tej korzystać będą na większą skalę założone eksploatacyje przemysłowe kamieniołomów i pokładów rudy, jakie w rejonie atrakcyjnym tej kolei znajdować się mają. Poparcie finansowe z funduszu krajowego tej kolei, gdyby jej przeznaczeniem miało być ożywienie ruchu turystycznego, uzasadnionemby nie było.

Nie ulega wątpliwości, że obydwie te linie mają żywotne znaczenie dla interesowanych zdrojowisk — przyprowadzenie ich do skutku wpłynęłoby niewątpliwie na ich rozwój i frekwencyę. To też nie uważamy tej sprawy za ostatecznie załatwioną w nadziei, że interesowane czynniki zbiorą dostateczne dowody, aby przekonać Wydział krajowy o użyteczności proponowanych linii.

Akcyę w tym kierunku powinno ująć w swe ręce nowo-założone krajowe Towarzystwo turystyczne z tego względu, że w razie uprzywilejowania ogółowi najpiękniejszych bezsprzecznie okolic kraju, ruch turystyczny w obszarze projektowanych linii podniósłby się niesłychanie.

Wypada nam wreszcie wspomnieć o życzliwym załatwieniu przez Sejm krajowy podania Towarzystwa „Sanatorium dla chorych piersiowo pod kierunkiem Dra K. Dłuskiego“ o uwolnienie tej pożytecznej instytucji od dodatków krajowych na lat 15. Sejm oddał podanie to do rozpatrzenia komisji podatkowej, która na najbliższej sesji ma z odpowiednim wnioskiem, nie wątpimy, że przychylnym, przedłożyć tę sprawę ponownie Sejmowi.

Tak się przedstawia bilans działalności kraju na polu podniesienia zdrojowisk krajowych w roku ubiegłym. Przyznać należy, że jest on widocznym postępem w traktowaniu spraw zdrojowych przez najwyższą magistraturę krajową w porównaniu z latami ubiegłymi. Dowodzi on nadto, że sprawy te dostały się nareszcie w najważniejsze ręce, które przemysłowi temu nie po-

zwolą upaść, ale otoczą go troskliwą opieką i zapewnią mu z czasem nie tylko moralną, ale i finansową pomoc, tak konieczną dla jego dalszego pomyślnego rozwoju. Do takiego przypuszczenia uprawnia nas niezwykle życzliwa postawa Sejmu krajowego dla postulatów zdrojowisk krajowych, którzy uchwalając na ostatniej sesji projekt ustawy i przyznając sprawozdanie z obrad ankiety, oświadczył, że oczekuje dalszych zarządzeń oraz wniosków Wydziału krajowego w sprawie podniesienia zdrojowisk na jednej z najbliższych sesji.

Sprawozdania i streszczenia.

Wydział Polskiego Tow. Balneologicznego odbył w dniu 24. marca b. r. posiedzenie pod przewodnictwem wiceprezesa hr. Jana Potockiego, na którym przewodniczący zawiadomił, że budowa kolei do Truskawca i Krynicy uzyskały sankcję, a urządzenie telefonów w zdrojowiskach jest w toku i zależeć będzie wiele od stron, o ile pospieszają się z podpisywaniem deklaracji.

Uchwalono termin i porządek dzienny Walnego Zgromadzenia.

Omówiono sprawę uwolnienia od cła wód krajowych do Rosji. W zjeździe lekarzy i przyrodników we Lwowie okazało się niemożliwe wzięcie udziału ze względu, iż zjazd wypadł dla lekarzy kąpielowych w czasie największego zajęcia.

Dr. Wąsowicz i Dr. Flis zdali sprawę z rozwoju *Przewodnika kąpielowego*, który zyskuje coraz więcej poważnych współpracowników, i którego nakład stale się zwiększa.

Postanowiono upomnieć się w wydziale Związku turystycznego, dlaczego wydział Polsk. Tow. Baln. nie jest zawiadamiany o posiedzeniach Wydziału, gdy według statutu delegat Towarzystwa jest członkiem Wydziału Związku turystycznego.

Uchwalono: Poprzec sprawę urządzenia stacji telefonicznej w Bystrej na Śląsku, oraz wysłać odezwę do lekarzy z przypomnieniem popierania zdrojowisk krajowych.

Z Warszawskiego Towarzystwa Higienicznego. Połączone Wydziały przeciwgruźliczy i zdrojowisk, odbyły 2. lutego b. r. posiedzenia, które rozpoczęło przemówienie p. Kowalskiego w sprawie inhalatoryum w Otwocku. Pomimo wzorowego urządzenia, pomimo najlepszych przyrządów i najusilniejszych starań p. Kowalskiego, inhalatoryum upadło. Właściciel jednak, rozumiejąc potrzebę, stawia projekt zawiązania konsorcjum w celu utrzymania chociaż na skromniejszą skalę tego tak pożytecznego działu leczniczego na letnisku otwockim.

Przyczyny upadku p. Kowalski widzi w naszym — polskiem — zamiłowaniu do obczyzny, w niechęci do

swojskich miejscowości leczniczych, słabem zachęcaniu ze strony lekarzy i t. p.

Te zale znalazły też silne poparcie ze strony dra Wrońskiego, właściciela i kierownika sanatorium otwockiego.

W przemówieniach innych członków zebrania nieco inną słycać było nutę. Otwock-sanatorium jest doskonale urządzone i prowadzone, ale Otwock-wille i Otwock-letnisko wiele pozostawia do życzenia, mianowicie w porze letniej...

Do Otwocka przyjeżdżają przeważnie chorzy mało zamożni. Urządzenia miejscowe mnóstwo braków przedstawiają.

Najdokładniej sytuację ujął dr. Sokołowski, który zapewnił, że lekarze polscy mają zawsze na sercu obowiązek obywatelski popierania miejscowości leczniczych krajowych. Wada szukania daleko tego, co się ma pod bokiem, jest ogólnoludzka. Wyjazd leczniczy każdy pragnie połączyć z przyjemnością i korzyścią zobaczenia czegoś nowego.

Miejscowości lecznicze wyrabiają się wszędzie i zawsze powolnie, drogą stałych i usilnych prac i starań.

Spodziewany samorząd da zapewne i w ręce władz autonomicznych Otwocka środki, za których pomocą wiele złego się usunie.

Tymczasem i to, co jest dobre, należy uważać za owoc usiłowań dr. Wrońskiego, któremu mowca oddaje za służoną sprawiedliwość, i zachęca do wytrwałości, zapowiadając pomyślny wynik w przyszłości.

Następnie dr. Sokołowski podzielił się z zebraniem garstką, a właściwie całą garścią spostrzeżeń, zrobionych podczas wy-

cieczki w r. z. do miejscowości leczniczych i kąpielowych w Anglii.

Zebranie zakończyło się wyborem ponownym prezydium obu sekcji, które składa się: w Wydziale przeciwgruźliczym z dr. Sokołowskiego i Grundzacha; w Wydziale zdrojowisk z dr. Dobrzyckiego i Borzęckiego.

Wydział Towarzystwa Tatrzańskiego odbył dnia 5. kwietnia b. r. posiedzenie pod przewodnictwem prezesa Antoniego hr. Wodzickiego i przyjął do wiadomości sprawozdanie komisji budowy Schroniska przy Morskiem Oku, przedłożone przez II. wiceprezesa, p. Jana Kwiatkowskiego. Według sprawozdania komisya zawrze w najbliższych dniach ostateczny układ z budowniczym Paussem w Zakopanem w sprawie budowy nowego Schroniska przy Morskiem Oku za ryczałtową kwotę 70.000 koron. Roboty, ze względu na odległość i krótki okres letni w Tatrach, muszą potrwać czas dłuższy, tak, że Schronisko oddane być może do użytku publicznego dopiero w r. 1909.

I. wiceprezes, prof. dr. Szajnocha, przedłożył sprawę wydzierżawienia Dworca tatrzańskiego w Zakopanem. Ostateczne załatwienie tej sprawy odroczone do powrotu naczelnika klimatyki w Zakopanem, p. Madurowicz, gdyż klimatyka wniosła, obok innych osób, ofertę

KRYNICA: Deptak od północy.

na wydzierzawienie Dworca i zachodzi potrzeba porozumienia się tak z jej naczelnikiem, jak z innymi oferentami prywatnymi.

Na porządku dziennym była sprawa złączenia się świeżo powstałego w Nowym Sączu Towarzystwa turystycznego „Beskid” z Towarzystwem tatrzańskim. W tej sprawie przybył na posiedzenie delegat oddziału Pienińskiego Tow. Tatrzańskiego, hr. Stanisław Drohojewski z Czorsztyna, i udzielił potrzebnych wyjaśnień, według których, tak Towarzystwo „Beskid”, jak oddział Pieniński, utworzą wspólną organizację, złączoną z Towarzystwem Tatrzańskim, z zatrzymaniem centralnych siedzib swego zarządu i prowadzenia biur w Nowym Sączu, Krościenku nad Dunajcem i w Szczawnicy. W ten sposób, dzięki lojalnemu usposobieniu Tow. „Beskid”, stało się możliwym złączenie wspólnych sił ku rozwojowi turystyki i ułatwiania wycieczek w nasze góry.

Hr. Stanisław Drohojewski przedstawił także sprawę budowy nowego Schroniska w Pieninach.

Wiadomości bieżące.

Prof. Dr. L. Korczyński zrezygnował z godności prezesa polskiego Towarzystwa Balneologicznego z powodu mianowania go prymaryszem szpitala krajowego w Serajewie. Wiadomo powszechnie, jak zapobiegliwym i jak pracowitym naszego Towarzystwa prezesem był prof. Korczyński — to też rezygnacja jego jest dla Towarzystwa prawdziwą i dotkliwą stratą. Członkowie Wydziału, pragnąc dać chociaż skromny dowód uznania ustępującemu prezesowi, wręczyli mu na odejdnym upominek, który i na obczyźnie nie pozwoli mu zapomnieć o wspólnie przepracowanych chwilach i troskach o dobro i rozwój Towarzystwa. Członkowie Towarzystwa lekarskiego uczcili opuszczającego kraj profesora wspaniałym bankietem, wydanym w salach starego teatru.

III-cie Walne Zgromadzenie członków polskiego Tow. Balneologicznego odbędzie się w niedzielę dnia 5 maja b. r. o godzinie 5 po południu w sali Tow. lekarskiego (ul. Radziwiłłowska L. 4), z następującym porządkiem dziennym:

1. Odczytanie protokołu z ostatniego Walnego Zgromadzenia.
2. Sprawozdanie Wydziału (referent Dr. Wąsowicz).
3. Sprawozdanie Komisji kontrolującej.
4. Wybór prezesa, sekretarza, 5 członków Wydziału i 2 członków Komisji kontrolującej.
5. Wnioski Wydziału.
6. Wnioski członków.

K. Flis
za sekretarza.

Hr. J. Potocki
wiceprezes.

W Krynicy sezon trzeci r. 1906 z powodu niesprzyjającej pogody odznaczył się znacznie mniejszym ruchem, niż roku poprzedniego, tak co do frekwencji gości, jak i co do ilości wydanych kąpeli, a mianowicie:

W sezonie III. roku	Przybyło osób	Wydano kąpeli		
		mineral.	borowin.	hydropat.
1905	493	12.529	4.288	1.597
1906	469	11.124	3.502	1.918
czyli więcej o	24	1.405	786	—
	—	—	—	321

Ogólna frekwencja w ubiegłym sezonie wynosiła 7.751 osób, czyli w porównaniu z frekwencją w sezonie 1905 r., która wynosiła 7.405 osób, bawiło w ubiegłym sezonie o 345 osób więcej jak w roku 1905, co niewątpliwie świadczy o ciągłym rozwoju zdrojowiska.

Sprawa budowy nowych łaźni i zakładu hydropatycznego jest na najlepszej drodze. Ministerstwo rolnictwa poleciło przedłożyć sobie kosztorys jeneralny, wypracowany na podstawie nagrodzonych w r. z. projektów. Kosztorys ten opracowuje inżynier p. M. Morowiecki i jest uzasadniona nadzieja, że z końcem maja będzie mógł być odesłany ministerstwu.

Sprawa budowy połączenia kolejowego z Muszyną postępuje również naprzód. Z początkiem maja bowiem zjeżdżają do Krynicy inżynierowie Wydziału krajowego, celem wypracowania projektu szczegółowego trasy. Budowa powinna się więc rozpocząć jeszcze bieżącego lata tak, aby na sezon 1908 r. kolej mogła być gotową.

Z początkiem sezonu przybyć ma do Krynicy prof. Zuber ze Lwowa, celem przeprowadzenia studyów na miejscu w sprawie głębokich wierceń, które mają na celu wyszukanie nowych źródeł mineralnych, tak koniecznie potrzebnych, aby istniejące już łaźni mineralne mogły być odpowiednio rozszerzone. Jest to jedna z najżywniejszych spraw dla dalszego rozwoju Krynicy — nic dziwnego, że zamierzone badania prof. Zuber budzą ogólne zainteresowanie.

Zakopane na mocy rozporządzenia Namiestnictwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym otrzymało nowy statut, na podstawie którego w skład Komisji klimatycznej wchodzi:

- a) 3 członków mianowanych przez Namiestnictwo;
- b) 3 członków mianowanych przez Wydział krajowy;
- c) naczelnik gminy Zakopane;
- d) 2 delegatów Rady gminnej;
- e) 2 delegatów lekarzy posiadających zakłady lecznicze;
- f) 1 delegat Tow. Tatrzańskiego;
- g) lekarz klimatyczny;
- h) 1 delegat gości.

Nowy statut zezwala dalej na użycie funduszu kuracyjnego wyłącznie:

- 1) na pokrycie zobowiązań, dotychczas na funduszu stacyi klimatycznej ciężących;
- 2) na pokrycie wydatków połączonych z pobieraniem i zawiadywaniem taks i opłat;
- 3) na przyczynienie się w razie potrzeby na budowę i utrzymanie dróg i innych środków komunikacyjnych, uznanych za ważne dla ułatwienia i powiększenia frekwencji gości w uzdrowisku;
- 4) na koszt utrzymania muzyki co najmniej przez czas 2 miesięcy, tj. w czasie od pierwszych dni lipca do pierwszych dni września;
- 5) na wydawnictwo listy gości;
- 6) na koszt utrzymania i urządzania ogrodów, parków, chodników, na koszt skrapiania i czyszczenia ulic i ścieżek spacerowych;
- 7) na utrzymanie stałej stacyi meteorologicznej;
- 8) na utrzymanie czytelnii;
- 9) na koszt oświetlania wsi w obrębie zamieszkałym przez gości;
- 10) na płace i remuneracye dla lekarza, urzędników i służb Komisji klimatycznej i koszt utrzymania kancelaryi Komisji;
- 11) na utrzymanie szpitala stacyi z jego kierownikiem i służbą w granicach przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym zakreślonych;
- 12) wogóle na koszt inwestycyi i urządzeń mających na celu uprzyjemnienie, udogodnienie i bezpieczeństwo pobytu gości oraz upiększenie i rozwój Zakopanego jako uzdrowiska.

Zągiestów wszedł na tory jedynie racjonalnego postępu i rozwoju. Nowonabywcy tego uroczonego, a tak znakomite warunki lecznicze posiadającego zdrojowiska, nie zawahali się inwestować znaczniejszej sumy pieniędzy, aby zakład postawić na stopie europejskiej. Na sezon bieżący odnowiono gruntownie wszystkie domy, stare meble zastąpiono nowemi, wy-

budowano dwa nowe domy, przerobiono łazienki i zaprowadzono kanalizację, wodociągi oraz oświetlenie elektryczne. Tak odnowiony zakład może się spodziewać zycziwskiego, niż dotąd poparcia ze strony lekarzy i leczącej się publiczności, która prócz znanych ze skuteczności środków leczniczych znajdzie tam i urządzenie, odpowiadające w zupełności wszelkim warunkom.

Polnische Post, tygodnik wychodzący w Wiedniu, zamieszcza w Nrze 14 b. r. artykuł p. t. „*Die galizischen Bade- und Kurorte*“, pióra Dra S. Mikołajskiego, który w sposób zycziwy a podmiotowy, podnosi wartość leczniczą zdrojów krajowych, pracę organizatorską na polu zdrojownictwa polskiego, ześrodkowaną w polskiem Tow. Balneologicznem i w pismach *Przeglądzie zdrojowym* i *Przewodniku kąpielowym*. Zdaniem autora, praca około rozwoju krajowych zdrojowisk nie obejdzie się bez znaczniejszych inwestycji i w tym kierunku pożądaną byłaby akcja wspólna właścicieli zdrojowisk, zmierzająca do zorganizowania obrony wspólnych interesów i odpowiedniego kredytu. W końcu podnosi Dr. Mikołajski zycziwsze traktowanie spraw zdrojowych i przez władze krajowe.

Dr. Leonard Lorentowicz, ordynujący w lecie w Ciechocinku, otrzymał koncesję na tygodnik sezonowy ilustrowany pod nazwą *Zdrój ciechociński*.

Pismo to wychodzić będzie w Ciechocinku w ciągu czterech miesięcy letnich, tj. od dnia 20 maja do 20 września.

Program *Zdroju* obejmuje oprócz artykułów popularnonaukowych, poświęconych balneologii i w szczególności rozwojowi Ciechocinka, dział beletrystyczny, kronikę miejscową, korespondencje z innych zdrojowisk, dział informacyjny, tudzież ilustracje ważniejszych gmachów i urzędzeń kąpielowych w Ciechocinku.

Lekarzem klimatycznym w Zakopanem mianowała Komisya klimatyczna Dra Józefa Żychonia, lekarza praktykującego w Zakopanem. Uchwała Komisji uzyskała już zatwierdzenie Namiestnictwa.

Ciechocinek uzyska w b. r. szereg ulepszeń, jak czwarty budynek na łazienki solankowe, nową rzeźnię, ujęcie zdroju i wiele innych. Koszt tych wszystkich inwestycji przynosi kwotę 50 tysięcy rubli.

W Szczawnicy lekarzem zakładowym mianowano radcę rządowego Dra Józefa Barzyckiego, emer. inspektora sanitarnego.

Sanatorium udziałowe szkolne dla dziewcząt ma powstać w znanem letnisku pod Warszawą Milanówku.

Sanatorium dla nerwowo-chorych buduje w Karolinie pod Warszawą Towarzystwo nad nerwowo chorymi w Warszawie. Magistrat warszawski przyczynia się do tej budowy kwotą 6.000 rubli.

Spis lekarzy Polaków ordynujących w zdrojowiskach krajowych i obcych.

Baden pod Wiedniem: Dr. Kümmerling.
 Biarritz: Dr. Bohdanowicz.
 Birsztany: Dr. Grodecki.
 Busko: Dr. Drewnowski, Majkowski, Rubinstajn, Sawicki, Sulimirski, Talko.
 Bystra: (Śląsk austr.): Dr. Jekels.
 Cudowa: Dr. Brodzki.
 Ciechocinek: Dr. Arnstein, Besiekierski (chir.), Ciągliński, Dębicki, Górski, Grudziński, Jezierski, Konarzewska, Lorentowicz, Lubowski, Malieki, Pczelin, Polikier, Przyrembel, Pyrz, Ruppert, Sinołęcki, Tannenbaum, Wolberg.
 Darków: Dr. Klimek.
 Druskieniki: Dr. Bujakowski, Konwerski, Markiewicz, Sawicki, Zaleski.
 Franzensbad: Dr. Moraczewska, Rosner, Steinsberg, Zeitner.
 Gastein (Hof): Dr. Jez.

Gleichenberg: Dr. Bulikowski.
 Gries koło Bozen: Dr. Nazarkiewicz.
 Hall (Bad): Dr. Feuerstein.
 Inowrocław: Dr. Krzyński, Przybyszewski.
 Iwonicz: Dr. Berger, Damański, docent Gabryszewski, Lanes, Staniszewski, Stauber.
 Karlsbad: Dr. docent Biernacki, Goldwasser, Hassewicz, Kaufmann, Kołaczkowski, Kostecki, Kretowicz, Kropf, Maleszewski, Moraczewski, Scharf, Śliwiński, Süsskind.
 Kissingen: Dr. F. Chłapowski, Maciejewski.
 Kołobrzeg: Dr. A. Chłapowski.
 Kosów: Dr. Tarnawski.
 Krynica: Dr. Aronsohn, Askenazy, Better, Cercha, Dębicki, Ebers, Kmietowicz, Kopf, Lewicki, Lorentski, Mayer, Skórczewski, Tyszecki (dent.), Wąsowicz, Zarzycki, Zathay.
 Lubień: Dr. Mikołasek, Obmiński.
 Marienbad: Dr. Dobija, Eichhorn, Harajewicz, Kwiatkowski, Liebeskind, Reinhold, Schermant.
 Maryówka: Dr. Zakrzewski.
 Meran; Dr. Binder.
 Morszyn: Dr. Jasiński.
 Nałęczów: Dr. Dobrucki, Gliński, Makowski, Męczkowski, Puławski (dyr. zakład.), Rudzki.
 Nauhaim: Dr. Jankowski, Jaworowicz, Łowiński.
 Odessa: Dr. Jachimowicz.
 Oeynhausien: Dr. Janta-Pończyński.
 Ojców: Dr. Kozłowski.
 Piszczany: Dr. Teichmann.
 Połaga: Dr. Skowronski, Świętochowski (zakładowy).
 Pustomyty: Dr. Hermelin.
 Rabka: Dr. Cholewicz, Kaden, Lang, Supiński (l. zakł.).
 Reichenhall: Dr. Goldschmidt, Sadowski.
 Rymaków: Dr. Bielecki, Dukiet, Regiec, Wajgiel.
 Sławuta: Dr. Dobrzycki, Dzierzbicki, Przesmycki.
 Solec: Dr. Daniewski, Knoff.
 Swozowice: Dr. Trzeciński.
 Szczawnica: Dr. Gorski, Hammerschlag, Kołaczkowski, prof. Korczyński, Kretz, Kruszyński, Singer, Żuliński.
 Trenczyn: Dr. Filipkiewicz (lek. zakł.), Münz, Wobr.
 Truskawiec: Dr. Krzyżanowski, Mindes, Pelczar, Praszil.
 Vichy: Dr. Biernawski.
 Wiesbaden: Dr. Błociszewski.
 Wisła (Śląsk austr.): Dr. Zanietowski.
 Wysowa: Dr. Taub.
 Zakopane: Dr. Brzeziński, Chramiec, Chwistek, Czapliski, Dłuska, Dłuski, Gaik, Gawlik, Gruber, Janiszewski, Majewicz, Sokołowski (dent.), Tabor, Woyczyński, Zychon.
 Żegiestów: Dr. Piotrowski.

Tręć: Dr. Z. Wąsowicz: Akcja krajowa dla podniesienia rozwoju zdrojowisk i uzdrowisk w roku ubiegłym. — Sprawozdania i streszczenia. — Wiadomości bieżące. — Spis lekarzy Polaków ordynujących w zdrojowiskach krajowych i obcych. Ogłoszenia.

Dr. Tymoteusz Piotrowski

ordynuje jak w latach ubiegłych jako lekarz
zakładowy

W ŻEGIESTOWIE.

Lekarz chorób kobiecych

Dr. Julian Aronsohn
ordynuje od 15. maja jak w latach poprzednich
w Krynicy (willa Krakusa).

— **KRAKÓW** —
 Telefon Nr. 81. ulica Radziwiłłowska 31 róg ulicy Lubicz. Telefon Nr. 81.

LECZNICA CHIRURGICZNA

dla chorych przychodnich.

AMBULATORIUM

zaopatrzone we wszelkie przyrządy do badania i leczenia.

Godziny przyjęcia od 9—11 przed południem.

SALA OPERACYJNA

ZAKŁAD ROENTGENOWSKI

(prześwietlanie i leczenie).

Przyrządy do leczenia gorącym powietrzem według metody Biera oraz do mechanoterapii i ortopedyi.

Dr ARTUR FROMMER

b. długoletni I. sekundar. oddziału chirurg. szpitala św. Łazarza ordynuje od 2—4 po poł.

Dr. Zygmunt Wąsowicz

ordynuje jak w latach poprzednich od 15-go maja
W KRYNICY.

Dr. Emil Münz

b. Sekundaryusz oddziału chorób skórnych i wenerycznych szpitala św. Łazarza w Krakowie

ordynuje jak w sezonie poprzednim

w Cieplicach Trenezyńskich

(Haus Ucnay — Hauptplatz 90).

KAWIARNIA FRANCISZKA SAUERA

w Krakowie, Szczepańska L. 1, I. piętro. Telefon 350.

Czytelnia zaopatrzona w najrozmaitsze pisma krajowe i zagraniczne. Salon damski w stylu roccoco. — 3 bilardy. — Sale do gier towarzyskich. — Bufet zaopatrzony w najlepsze i prawdziwe trunki, usługa szybka i rzetelna.

— Zakład otwarty do godziny 3-ciej w nocy. —

REUMATYZM, ARTRITIS

PISZCZANY

najsilniejsze w Europie uzdrowisko siarczano-mułowe dla reumatyków, w cierpieniach stawów i kości, w gruźlicy stawów, po złamaniach i zwłknięciach, ranach kłutych i postrzałowych, w podagrze, nerwobólach, zwłaszcza ischias. Urządzenia tak co do mieszkań, jak i kąpeli według wszelkich wymagań — od luksusowych, aż do najtańszych. Trzy baseny czysto siarczane, jeden porcelanowy. Osobny basen dla ubogich z kąpielami po 20 hal., drugi po 40 hal. — Wanny porcelanowe, marmurowe i drewniane. — Stósowanie kąpeli błotnych lokalnych z niezrównanym skutkiem.

Okolica górzysta.

Od 15. maja ordynuje **Dr. Al. Teichmann.**

ISCHIAS

Rządowo uprawniona

FABRYKA WÓD MINERALNYCH SZTUCZ. i SPECYAL. LECZNICZYCH

POD FIRMA

K. RZĄCA i CHMURSKI

w Krakowie, ul. św. Gertrudy L. 4,

wyrabia pod kontrolą Komisji przemysłowej Tow. Lek. Krak. polecone przez to Towarzystwo

— WODY MINERALNE —

odpowiadające składem chemicznym wodom; Bilińskiej, Gieshueblerskiej, Selterskiej, Vichy, Maryenbadzkiej, Homburg, Kissingen, tudzież specjalne lecznicze, jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną oraz wody mineralne normalne z przepisu prof. Jaworskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach. Cenniki na żądanie franco.

Główny skład dla Lwowa w aptece J. Wiewiórskiego, Halicka 5.

Wodociągi

dla miast, gmin, folwarków, zakładów kąpielowych, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. — Wiercenie studzien. Ustawianie pomp. — Instalacje domowe z klozetami, łazienkami i t. d.

projektują i wykonują

inżynier **Leonard Nitsch i Spółka, Kraków, ulica Kolejowa L. 18.**

Najlepsze referencje z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

Centralne Ogrzewanie

wszelkich systemów

i Wentylacje

Łaźnie — Mechaniczne Pralnie i Suszarnie i t. d.

Sawn Tennis

Krokiety ■ Piłki nożne ■

Huśtawki ogrodowe — Hamaki — Przyrządy gimnastyczne — Przybory do rybołówstwa.

Pasty i lakiery do bucików — Lakiery do kapeluszy.
Środki do czyszczenia plam.

Perfumy i Mydła,

Wody toaletowe i Pudry z pierwszorządnych fabryk krajowych i zagranicznych.

Gąbki, Pantofelki i Kapelusze do kąpieli.

Przybory toaletowe.

Necessary, Flaszki i Kubki do podróży.
Wanny i miednice gumowe.
Torby dla turystów.

Cenniki darmo i opłatne.

*

== **Kalosz.** ==

REIM i SPÓŁKA

== **KRAKÓW - RYNEK 37.** ==

Krynica.

Z. WRZEŚNIEWSKI HANDEL

Towarów galanteryjnych i modnych.

Ceny niskie

i w każdym sezonie jednakowe.

WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK.

WAGA OSOBOWA
typ karlsbadzki.

!RUBLE!

przyjmuje po kursie dziennym.

Wyrób i główny skład u Karola Jahra, apteka w Krakowie.

Zamiast Tranu, Jodu, Żelaza!

Pastilli Jodo-Ferrati comp. „Jahr“

Przetwór leczniczy składający się: z Kali jod 0.05 Ferratin 0.10 Calc. glycer. phosph. aa. 0.10 o przyjemnym smaku, wzmacniający, podniecający łaknienie, przyczyniający się do pomnożenia ciałek krwi i rozrostu kości.

Pastilli Jodo-Ferrati comp. „Jahr“ polecane są z dobrym skutkiem przy blednicy, niedokrewności i jej następstwach, zolzach, rachitis i t. p.

Dawka dzienna: dla dzieci 2—4 sztuk, dla dorosłych 6—9 sztuk.

Tylko w oryginalnych pudełkach zawierających 24 szt.

Cena 2 koron 50 hal.

== Składy we wszystkich aptekach. ==

RABKA

najsilniejsza solanka jodo-bromowa.

500 kroków od stacji kolejowej, otoczona wokół górami karpaczkimi, odległa **3 godz.** jazdy koleją od **Krakowa**, **1 1/2 godz.** od **Zakopanego**, odznacza się znakomitą klimatem górskim. Wzniesienie 530 metrów nad poziom morza.

Cztery źródła: **Maryi, Rafaeli, Kazimierza i Krakusa**, obfitują w solankę jodo-bromową (chlorku sodu 23.00, jodku sodu 0.049, bromku sodu 0.078 na 1000 wody). Środki lecznicze: **picie wód i kąpiele solanko-jodowe, okłady z solanki i z mułu źródłanego, kąpiele borowinowe, hydroterapia, gimnastyka lecznicza, mięsienie.**

Wodociągi. — Kanalizacja. — Zakład i mieszkania oświetlone elektrycznie.

Park obszaru 50 morgów, zdrenowany. W łazienkach wanny porcelanowe, marmurowe, emaliowane, metalowe i drewniane. Ceny kąpieli mineralnej od 1 do 5 koron. Domy zakładowe mieszczą przeszło 350 pokoi, od najskromniejszych do zbytownie urządzonej, w cenie od 1.80 do 5 koron dziennie z usługą i oświetleniem elektrycznym. Na żądanie cała pościel za 50 groszy dziennie. W każdym domu znajdują się kuchnie. Kaplica w Zakładzie. Urząd pocztowy i telegraf w miejscu. Restauracje pierwszorzędne. Pensjonat dla osób dorosłych i osobny pensjonat dla dzieci. Sala balowa, czytelnia dzienników, wypożyczalnia książek, stała orkiestra i t. p. — **Sól rabczańska**, lecznicza, jodo-bromowa do kąpieli w domu, w oryginalnych pudełkach 1 kg. po 2 kor. 40 gr. Do nabycia we wszystkich aptekach i składach wód mineralnych.

Wszelkich wyjaśnień udziela:

Zarząd zdrojowy w Rabce, oraz Dr. Supiński, lekarz zakładowy.

LUBIEŃ

Zakład zdrojowo-kąpielowy i hydropatyczny
w pobliżu Lwowa.

Najsilniejsze **wody siarczane** na kontynencie. Kąpiele siarczane, siarczano-gazowe, kąpiele gazowe, jak w Nauheim i borowinowe. Leczenie elektrycznością, masażem i gimnastyką.

W Lubieniu leczą się ze znakomitym skutkiem: Reumatyzm stawowy i mięśniowy, nawet najwięcej zastarzałe formy, najpoważniejsze ischiasy i nerwobóle, artrytyzm, obrzęki po złamaniach i zwichnięciach, choroby nerwowe, zapalenia okostnej stawów, choroby skórne i kobiece.

Sezon trwa od 20-go maja do końca września. Mieszkanie wygodne już od 1 K. dziennie. Restauracja tania i dobra. Kąpiele po Kor. 1:20, 1:40 i 1:60, borowinowe 3 Kor. Dla ubogich znaczne opusty.

Stacja kolejowa, poczta, telegraf i apteka w miejscu. Do każdego pociągu omnibus za 20 hal. od osoby. Łazienki centralnie ogrzewane.

Lekarze zakładowi: **Dr. Ksawery Obmiński** i **Dr. Antoni Mikołasek**.

Zakład otrzymał w tym roku elektryczne oświetlenie i połączenie telefoniczne.

Wszelkich objaśnień udziela odwrotnie

Zarząd kąpielowy.

Ważne dla letników!

FABRYKA WÓZKÓW DLA DZIECI

poleca

Krzesła składane (leżaki) i Szezlągi
bajecznie tanio.

Ilustrowane cenniki franko.

A. KONIEWICZ, Lwów, Batorego 12.

Nowy Zakład wodoleczniczy

- specjaliści chorób nerwowych -

Dra Kupczyka

Kraków, ul. Szujskiego 11 (róg ul. Rajskiej),
otwarty przez cały rok.

Zabiegi wodolecznicze, masaż, elektryzowanie, gorące kąpiele powietrzne, kąpiele z kwasem węglowym, kąpiele elektryczne, inhalatoryum.

Leczenie dyetetyczne, tuczne. ☞

Pokoje dla chorych. — Wzorowe urządzenia.

Wskazania: Choroby układu nerwowego, żołądka i jelit, cukrzyca, skaza moczowa, otyłość, niedokrewność itd. Choroby dróg oddechowych.

APTEKA w KRYNICY

H. Nitribitta

w domu „pod Orłem“, tuż obok deptaku,

zaopatrzona w najświeższe środki lecznicze, przetwory uniwersalne — przyrządy ginekologiczne i gumowe, utrzymuje na składzie wszelkie wody mineralne naturalne i sztuczne, wina lecznicze itp. Wyrabia odznaczony na wielu wystawach i polecany przez Świątyną Komisję przemysłową

WYCIĄG IGLIWIOWY

używany jako dodatek do kąpielel.

Pastyłki krynickie i Olejek sosnowy.

SANATORYUM DLA CHORYCH PIERSIOWO

Dra K. DŁUSKIEGO w Zakopanem

otwarte przez cały rok.

Wspaniały widok na Tatry.
Lasy świerkowe.

Wystawa wszystkich pokoi
południowa.

Obszerne leżalnie dla leczenia
klimatycznego.

Wzorowe urządzenia pod
względem higieny.

Oświetlenie elektryczne.

Kanalizacja, windy, kąpiele
i natryski.

Ogrzewanie centralne.

Wodociąg zimnej i gorącej
wody na wszystkich piętr.

Cena całkowitego utrzymania wraz z opieką lekarską wynosi 9 K. dziennie, pokoje od 2 K. dzien-

nie, powozy na zamówienie do pociągu.

Poczta, telefon i telegraf
w Zakładzie.

LUBIEŃ

Zakład zdrojowo-kąpielowy i hydropatyczny
w pobliżu Lwowa.

Najsilniejsze wody siarczane na kontynencie.
Kąpiele siarczane, siarczano-gazowe, kąpiele gazowe, jak w Nauheim i borowinowe. Leczenie elektrycznością, masażem i gimnastyką.

W Lubieniu leczą się ze znakomitym skutkiem: Reumatyzm stawowy i mięśniowy, nawet najwięcej zastarzałe formy, najpocząwszy ischiasy i nerwobóle, artrytyzm, obrzęki po złamaniach i zwichnięciach, choroby nerwowe, zapalenia okostnej stawów, choroby skórne i kobiece.

Sezon trwa od 20-go maja do końca września. Mieszkanie wygodne już od 1 K. dziennie. Restauracja tania i dobra. Kąpiele po Kor. 1'20, 1'40 i 1'60, borowinowe 3 Kor. Dla ubogich znaczne opusty.

Stacja kolejowa, poczta, telegraf i apteka w miejscu. Do każdego pociągu omnibus za 20 hal. od osoby. Łazienki centralnie ogrzewane.

Lekarz zakładowy: **Dr. Ksawery Obmiński**
Zakład otrzymał w tym roku elektryczne oświetlenie i połączenie telefoniczne.

Wszelkich objaśnień udziela odwrotnie

Zarząd kąpielowy.

Ważne dla letników!

FABRYKA WÓZKÓW DLA DZIECI

poleca

Krzesła składane (leżaki) i Szezlągi
bajecznie tanio.

Ilustrowane cenniki franko.

A. KONIEWICZ, Lwów, Batorego 12.

REUMATYZM, ARTRITIS

PISZCZANY

najsilniejsze w Europie uzdrowisko siarczano-mułowe dla reumatyków, w cierpieniach stawów i kości, w gruźlicy stawów, po złamaniach i zwichnięciach, ranach kłutych i postrzałowych, w podagrze, nerwobólach, zwłaszcza ischias. Urządzenia tak co do mieszkań, jak i kąpeli według wszelkich wymagań — od luksusowych, aż do najtańszych. Trzy baseny czysto siarczane, jeden porcelanowy. Osobny basen dla ubogich z kąpielami po 20 hal., drugi po 40 hal. — **Wanny porcelanowe, marmurowe i drewniane.** — Stosowanie kąpeli błotnych lokalnych z niezrównanym skutkiem.

Okolica górzysta.

Od 15. maja ordynuje **Dr. Al. Teichmann.**

ISCHIAS

KOSÓW

we wschodnio-południowych Karpatach (stacja kolej. Zabłotów). — Fizykalno-dyetyczna lecznica Dra Tarnawskiego. — Frekwencja 250 osób. Wskazania: 1) choroby żołądka, 2) kobiece, 3) przemiany materii (skaza moczanowa), 4) krwi. — Dyeta jarska, kąpiele powietrzne wspierają leczenie.

SANATORYUM DLA CHORYCH PIERSIOWO

Dra K. DŁUSKIEGO w Zakopanem

otwarte przez cały rok.
Wspaniały widok na Tatry.
Lasy świerkowe.
Wystawa wszystkich pokoi
południowa.
Obszerne leżalnie dla leczenia
klimatycznego.
Wzorowe urządzenia pod
względem higieny.
Oświetlenie elektryczne.
Kanalizacja, windy, kąpiele
i natryski.
Ogrzewanie centralne.
Wodociąg zimnej i gorącej
wody na wszystkich piętrach.
Cena całkowitego utrzymania
wraz z opieką lekarską
wynosi 9 K. dziennie,
pokoje od 2 K. dzien.
Powozy na zamówienie do
pociągu.
Poczta, telefon i telegraf
w Zakładzie.

Dr. Zygmunt Wąsowicz

ordynuje jak w latach poprzednich od 15-go maja
W KRYNICY.

Dr. Emil Münz

b. Sekundaryusz oddziału chorób skórnych i wenerycznych szpitala
św. Łazarza w Krakowie
ordynuje jak w sezonie poprzednim
w Cieplicach Trencezyńskich
(Haus Ucznay — Hauptplatz 90).

Dr. STANISŁAW LEWICKI

b. Asystent kliniki chorób kobiecych prof. Marsa,
ordynuje jak w latach poprzednich
w Krynicy (willa „Białej Róży“).

Lekarz chorób kobiecych

Dr. Julian Aronsohn

ordynuje od 15. maja jak w latach poprzednich
w Krynicy (willa Krakusa).

B. Asystent Uniw. lwowskiego, b. st. Sekundaryusz szpitala
powszechnego we Lwowie

Dr. Tadeusz Praschil

ordynuje jako lekarz zakładowy
W TRUSKAWCU.

MARIENBAD

Kaiserstrasse „Stadt Hamburg“

Dr. St. Benedykt Kwiatkowski

b. I. Asystent kliniki chorób wewnętrznych Uniwersytetu Jagiell.
ordynuje jak w latach poprzednich od 1. maja do 1. paździer.

Dr. Tymoteusz Piotrowski

ordynuje jak w latach ubiegłych jako lekarz
zakładowy

W ŻEGIESTOWIE.

Dr. BERNARD ENGLÄNDER

ordynuje w sezonie letnim
we Francensbadzie
„Schwarzer Bär“, Kirchenstrasse.

Dr. Józef Zanietowski

ordynuje w bieżącym sezonie jak dawniej
w Zakładzie wodo- i elektro-leczniczym,
Wisła, Śląsk austr. Stacja kolej. Ustroń.

Dr. EDMUND SUPIŃSKI

b. I-szy Sekundaryusz kraj. szpitala w Krakowie
ordynuje jak w latach poprzednich jako lekarz zakładowy
W RABCE.

Dr. Otokar Lang

ordynuje jak zwykle
w Rabce.

Dr. M. CERCHA

ordynuje jak w latach poprzednich
od 15-go maja
w Krynicy (domek szwajcarski).

Dr. Józef Liebeskind

ordynuje w sezonie letnim
w Marienbadzie — „Haus Kronprinz“.

Dr. Wilhelm Zathey

b. lekarz klinik i szpitali w Krakowie, Berlinie, Paryżu
ordynuje w zakresie chorób wewnętrznych i nerwowych
KRYNICA — willa „Ułana“.

Dr. Zdzisław Szczepański

elew rządowy kliniki lekarskiej Prof. Dra A. Gluzińskiego
we Lwowie
ordynuje w bieżącym sezonie
w Marienbadzie, Waldquellgasse, Haus Schiller.

Dr. Leon Brand

były wieloletni sekundaryusz szpitala św. Łazarza
i prywatny asystent śp. Prof. Trzebickiego
ordynuje w sezonie letnim
w Piszczanach (Węgry)
Ferencz Jozsef ul. 17.

Docent chirurgii Uniwersytetu lwowskiego

Dr. A. Gabryszewski

ordynuje od 20. czerwca jako lekarz zakładowy
w Iwoniczu.